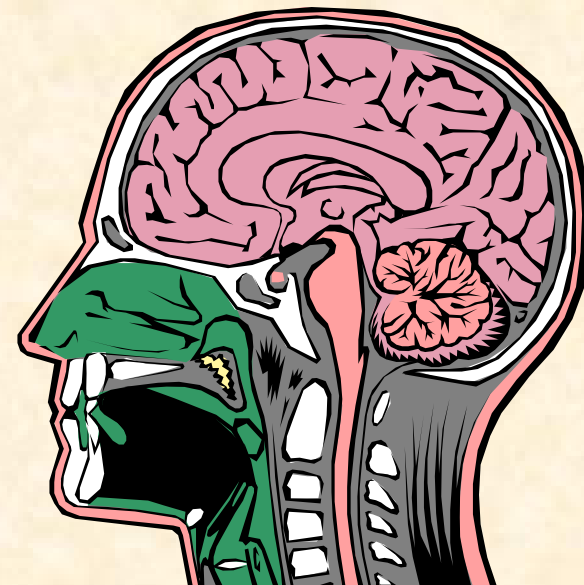

**Časté demence z pohledu psychiatra,
možnosti a smysl jejich klinické
diferenciální diagnostiky,
aneb –**

„Jak vám slouží paměť“

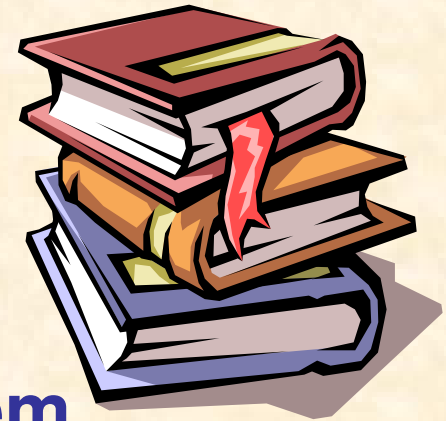
**Brno
3.10.2008**

MUDr. Jiří Konrád
Psychogeriatrické odd.
PL Havlíčkův Brod

O čem bude přednáška ?

- I. Možnosti klinické (orientační) diferenciální diagnostiky nejčastějších demencí „u lůžka“
- II. Alzheimerova nemoc, typické klinické projevy, vaskulární patologie, kazuistiky
- III. Demence s Lewyho tělísky a další demence s parkinsonismem
Frontotemporální demence, kazuistika
Huntingtonova n., Creutzfeldt-Jakobova n.
- IV. Význam dif.dg. demencí pro praxi

Diagnostická kritéria pro demenci podle DSM IV

A. Mnohočetný kognitivní deficit:

- 1) Zhoršení paměti (neschopnost naučit se nové a vybavit dříve naučené informace, dovednosti...)
- 2) Nejméně jedna z následujících kognit. poruch:
  - a) Afázie
  - b) Apraxie
  - c) Agnozie
  - d) Narušení exekutivních funkcí (plánování, abstrakce, organizování)

B. Zřetelné zhoršení výkonu pracovních a sociálních funkcí, zřetelné snížení předchozí úrovně fungování

Dif.dg.
proti
MCI

Základní dělení demencí - podle etiologie - neuropatologie

Je popsáno kolem 60-ti příčin demencí !

☐ PRIMÁRNÍ

**Atroficko – degenerativní
(neurodegenerativní)**

☐ SEKUNDÁRNÍ

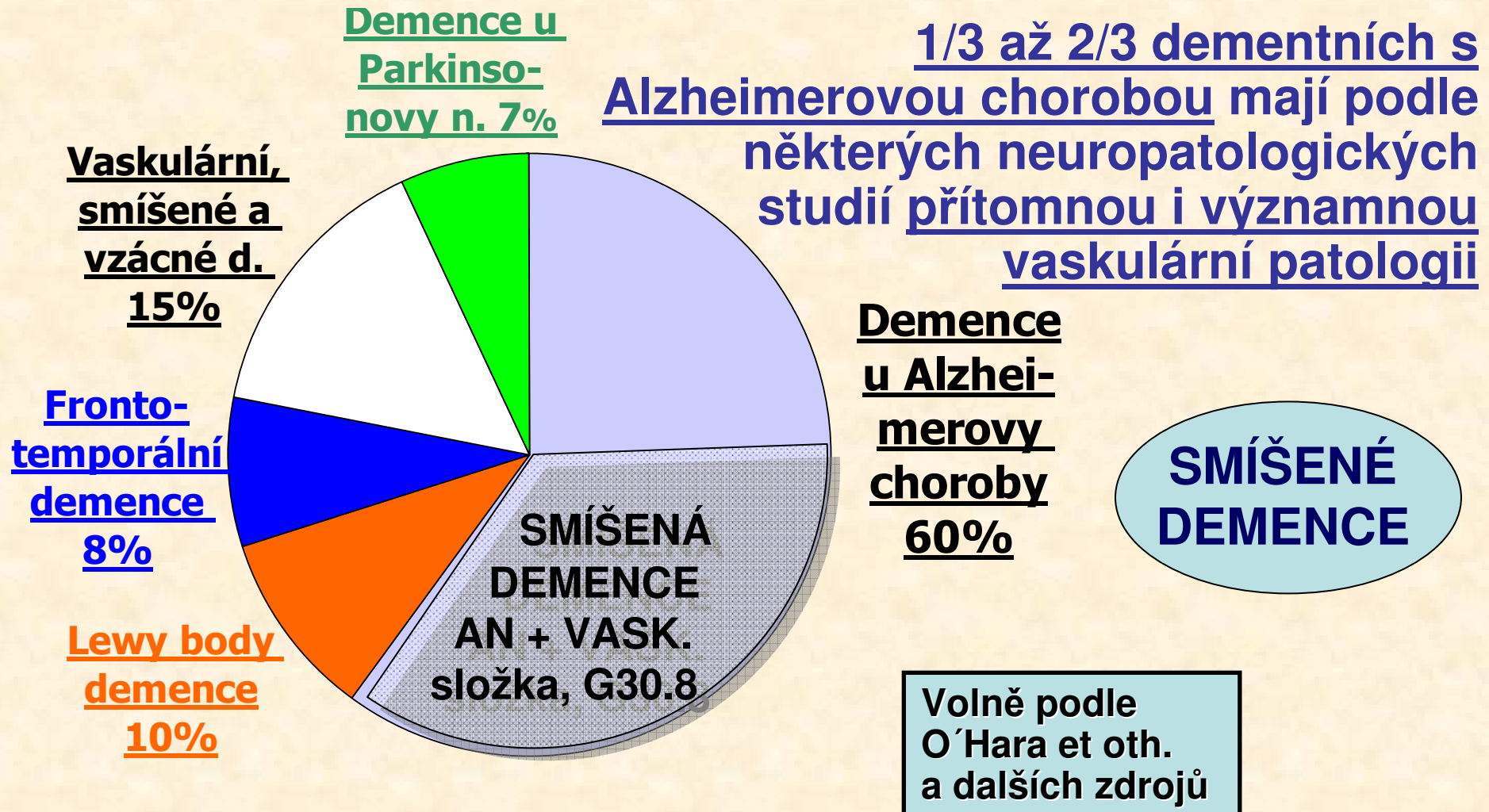
- **Ischemicko – vaskulární demence**
- **Ostatní sekundární demence**

Nejčastější primární – atroficko - degenerativní demence, klinické jednotky

- **Demence u Alzheimerovy choroby G30, F00 ***
(amyloid beta + tau-protein)
- **Demence s Lewyho tělísky (DLB) (synukleinopatie)**
Lewy body varianta AN („smíšená“ demence) (G30.8), **F00.2 ***
- **Frontotemporální demence (m.j. Pickova n.)**
(tauopatie) – skupina frontotemp. demencí **G31.0, F02.0 ***
- **Demence u Parkinsonovy n. G20, F02.3 ***
(synucleinopatie)
- **Demence u Huntingtonovy n. G10, F02.2 ***
(onemocnění s opakováním tripletů)

Četnost typů demencí

Neuropatologické změny se prolínají
a „čisté“ demence se nacházejí poměrně vzácně !!

Mozkové infarkty (CVD) a klinické vyjádření Alzheimerovy nemoci – The Nun Study

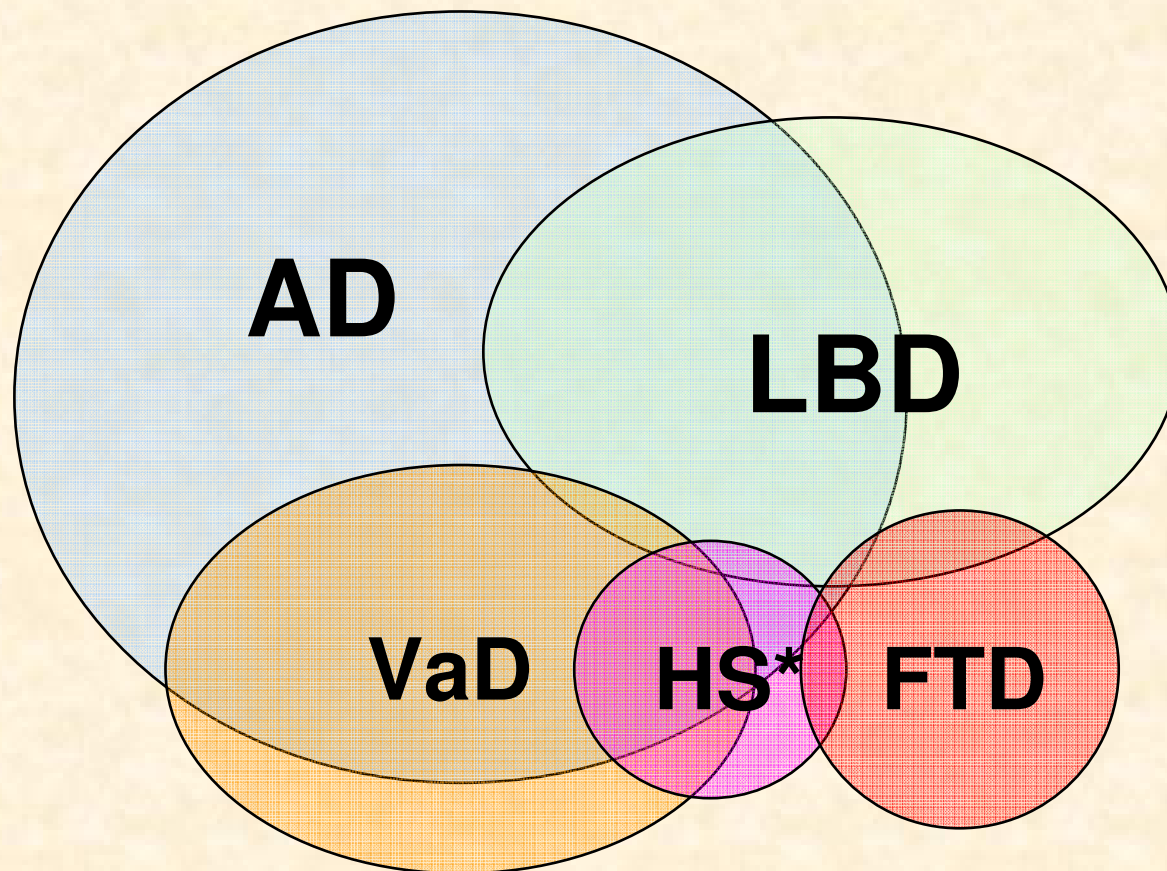
Snowdon et al, JAMA 1997, 277, 813-817

Celkem 102, 45 osob (=44%) ze souboru bylo dementních.

neuropatol. stanovena <u>Alzheimerova chor.</u> <u>u 61 sester</u>		bez neuropatologických zn. Alzheimerovy ch. = 41 sester	
z 61	s demencí (CERAD) 42 (69%)	ze 41	s demencí (CERAD) 3 (7%)
s mozkovými infarkty 24 (39%)	21 (88%)	s mozkovými infarkty 15 (37%)	1 (7%)
bez mozk.infarktů 37 (61%)	21 (57%)	bez mozk.infarktů 26 (63%)	žádné neuropat. změny 2 (8%)

Frekvence neuropatologických změn v postmortální analýze pitevní studie

„Čistá demence“ není běžná

- 77% VaD má také AD patologii
- Pouze 17% VaD má izolovanou VaD patologii
- 66% LBD má i AD patologii
- 50% AD má i další patologii

HS* = hippocampální skleróza

Klinické příznaky demencí

Demence není jen porucha paměti !!!

Koncepce ABC (J.Cummings) - demence je syndrom

□ **A – activities**

A - Narušení běžných denních aktivit : ADL = activities of daily living

□ **B – behavior**

Nekognitivní příznaky (BPSD):
- behaviorální příznaky
- psychologické příznaky

□ **C – cognition**

Kognitivní příznaky:
- a m n é z i e
- a f á z i e
- a g n o z i e
- a p r a x i e

I. Jaké jsou možnosti a postupy klinické diferenciální diagnostiky demencí v denní praxi?

Klinická dg. je vždy pouze pravděpodobná !!!

Definitivní dg. je pouze patologicko-anatomická.

1. Anamnéza, anamnéza, anamnéza !!!

2. Klinický obraz

3. Pomocná vyšetření – zobrazovací metody CT, MRI, SPECT (?) – VYLOUČENÍ JINÉ PŘÍČINY !!!

(s výjimkou specializovaných pracovišť – likvor, volumetrie hipocampu, PET, neuropsychol.testy)

II. Alzheimerova choroba, G30

(Demence u AN, F00, sekundární dg.)

Časná ztráta náhledu –
„Jak vám slouží paměť“?

IPA AD Conference, 1996

„Typický“ klinický obraz AN

ANAMNÉZA, anamnéza, anamnéza ...

- pohovor s pacientem, rodinou, pečovatelem

„TYPICKÝ OBRAZ“

- Plíživý začátek – nikdo neví, kdy to začalo...
- Pozvolný plynulý rozvoj s postupným rozvojem deficitů v ABC (Cave deliria, kolapsy, celk.anestezie, úrazy, interkurentní choroby apod.)
- Zpravidla dobrá pohyblivost, malá somatická komorbidity, nejsou neurologické příznaky
- Dlouho zachovaná schopnost povrchního sociálního kontaktu, která maskuje demenci

„Typický“ klinický obraz AN

- Nemocný je povídavý, na první pohled se nemusí zdát dementní. Řeč může být plynulá, souvislá, ale obsahově prázdná.
- Svoji paměť hodnotí jako dobrou, chybí zcela náhled. NESTĚŽUJÍ SI NA PORUCHY PAMĚTI !!!
- Časté jsou KONFABULACE AD HOC, snaha vzbudit dobrý dojem společenskou konverzací.
- Nálada bývá různá, „typicky“ tupě euforická, ale často i depresivní, somatizace.
- Časté jsou bludy okrádanosti, záměny věcí (peřiny, oblečení, šperky – nové za staré špinavé), halucinatorní syndromy, tranzitorní deliria – jako první nápadnější projevy demence.

AN - dif.dg., typy AN, „smíšená“ forma

- Dif.dg. x delirium
x deprese (depresivní pseudodemence)
x vaskulární demence (VaD)

Anamnéza CMP
nevyklučuje dg. AN (G30.8)!!!

G30 – primární dg., F00 – sekundární dg. – demence u AN

G30.0 – AN, forma s časným začátkem (do 65 let), F00.0 *

G30.1 – AN, forma s pozdním začátkem (nad 65 let), F00.1 *

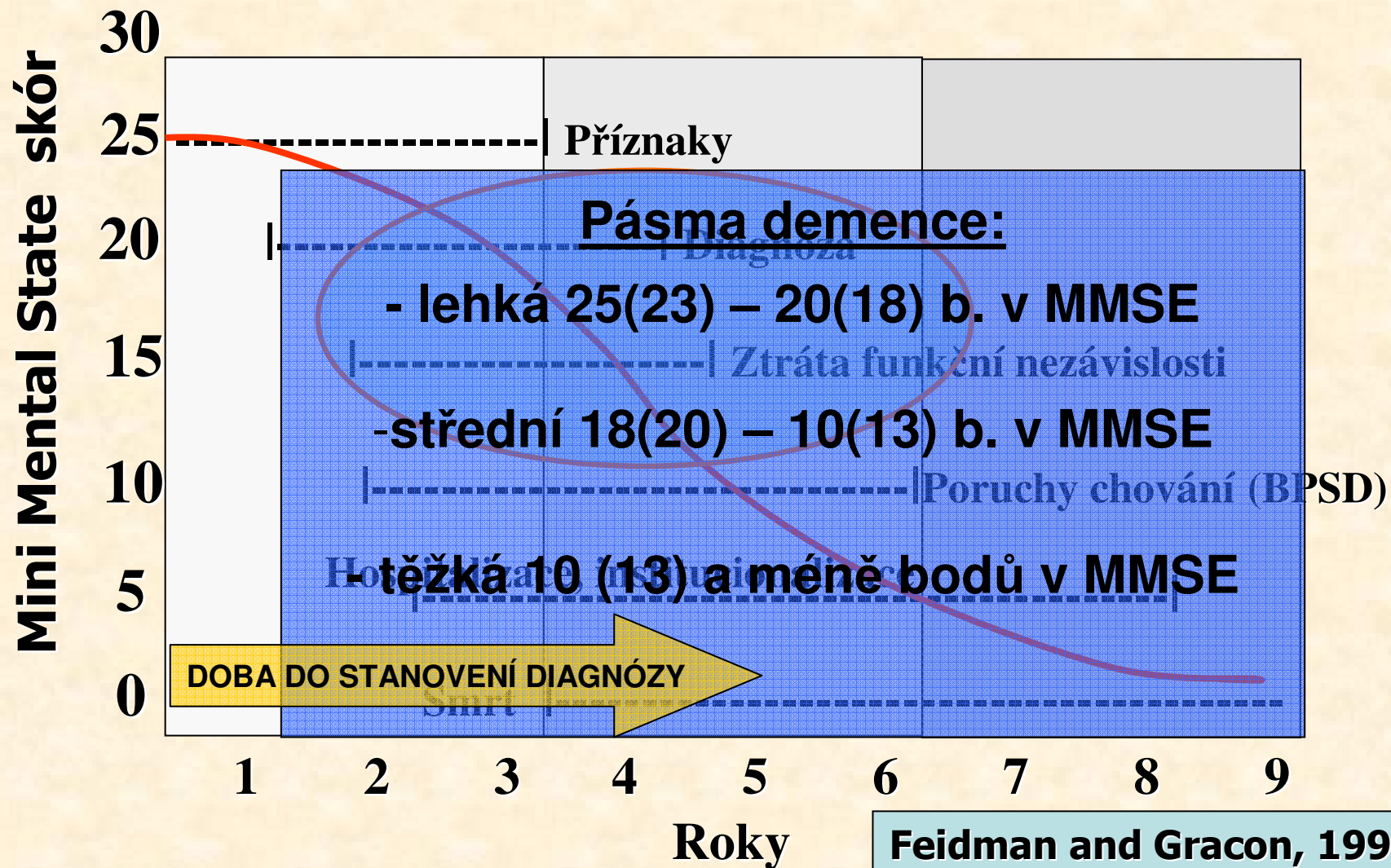
G30.8 – „jiná“ AN (můžeme sem řadit smíšenou AN s vaskulární složkou, DLB), F00.2 * (sekundární dg.)

VaD – v anamnéze CMP, ložiskový neurologický nález, četné ložiskové leze v mozku ve vyšetření zobrazovacími metodami – především ložiska v bazálních gangliích, hypotalamu. Různé typy VaD. F01 (primární dg.)

– klinicky bývá častěji náhled na poruchy paměti, depresivní ladění

Klinický obraz AD

- „typický průběh“

Kazuistika 1 – PL H.Brod, 13. října 2005

80-letá paní, vdaná.

Asi 5 let rozvoj poruch paměti.

R.2003 MMSE 17 bodů.

**Stav se horší, ztratila o vše
zájem, apatická, ale snadno se rozčílí.
Bloudí, hádá se s manželem
o ztracené věci.**

Kazuistika 1

Výsledky dalších vyšetření:

Psychiatrické – orientovaná jen vl.osobou, tupě euforická, hypoprosexie, těžce postižena vštípivost, lehké fatické poruchy. Bludy okrádanosti, chybění náhledu. Společenská, vše komentuje, hojně konfabuluje, dobrá slovní zásoba. MMSE 8 (15.3.05)....6 (13.10.05) bodů.

Biochemie, KO a moč norm. nález.

EKG – sinus, bez čerstvých ložiskových změn.

EEG 12.5.05: abnorm. záznam s převahou pomalých aktivit. Ložisko ani epi-aktivita nezachyceny.

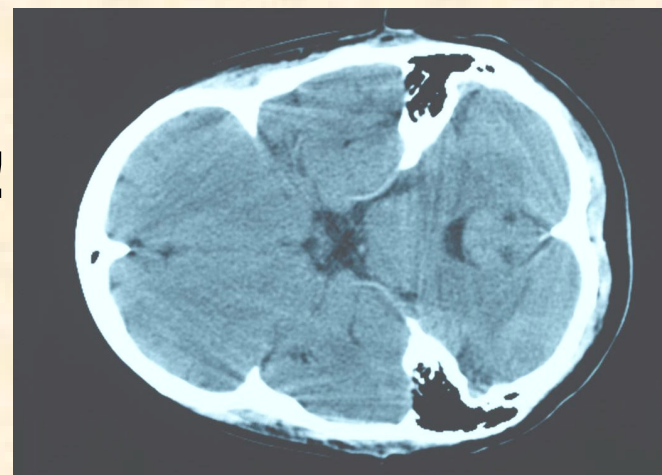
Pomocná vyšetření – zobrazovací metody CT, MRI, SPECT (?), likvor

- Fyzikální vyš., laboratorní vyš., neurologické vyš., EEG.
- Zobrazovací metody (CT, MRI, SPECT a PET) slouží větinou k vyloučení jiné příčiny demence, nikoliv k potvrzení dg. Problém spolupráce nemocného!!

- Vždy musíme :
myslet na jiné sekundární příčiny demence, než běžné „ireverzibilní“, a vyloučit je !!!

(subdurální hematom, nádor, hypothyreosa, hyperkalcémie, avitaminózy B, B12, k.listová, infekční demence, normotenzní hydrocephalus, ethylismus, léková toxicita, deprese, delirium...)

VÝJIMKY - SPECIALIZOVANÁ PRACOVISTĚ: volumetrie hipokampu, likvorologická vyš., speciální neuropsychologické testy

III. Další demence v denní praxi ?

- Ischemicko-vaskulární demence
- **Demence s Lewyho tělísky a další demence s parkinsonismem**
- **Frontotemporální demence**
- **Huntingtonova nemoc s demencí**
- **Creutzfeldt-Jakobova nemoc**

Demence s Lewyho tělísky, dg.vodítka

- **4 typické klinické syndromy**
  - progredující demence
  - **FLUKTUUJÍCÍ KOGNICE S VARIACEMI V POZORNOSTI A BDĚLOSTI**
  - **REKURENTNÍ DOBŘE FORMOVANÉ A DETAILNÍ ZRAKOVÉ HALUCINACE**
  - **PARKINSONISMUS.**

Významná je extrémní senzitivita k antipsychotikům, zejména klasickým !!!

Frontotemporální demence, dg.vodítka

□ Základní příznaky:

- Plíživý počátek a postupná progrese
- Časný ÚPADEK SOCIÁLNÍCH DOVEDNOSTÍ a interpersonálních vztahů – ZHRUBNUTÍ, VULGARISMY APOD...
- Časná DEGRADACE OSOBNOSTI
- Časně EMOČNÍ OPLOŠTĚNÍ, LHOSTEJNOST
- Časná ZTRÁTA NÁHLEDU NA NEMOC

Kazuistika FTD – PL H.Brod 14.9.2005

75-letá svobodná osaměle žijící žena.

40 let pracovala jako bankovní úřednice.

**2 roky se mění, rok úpadek
osobnosti, malhygiena, inkontinence.**

MMSE 26 b.!!

Kazuistika FTD (m.j. i Pickova nemoc, G10, F02.2 *)

Výsledky dalších vyšetření:

Psychiatrické – akalkulie, zhoršená vstřípivost, především však nekritičnost, není si vědoma změny. Vulgarismy v řeči, malhygiena, inkontinence. Poruchy chování x výkon v testech. Emoční plochost. MMSE 26 bodů.

Biochemie - norma, KO lehká anémie, moči norm. nález. EKG – sinus, v normě, QT normální.

CT mozku 6.9.05: Komorový systém symetricky výrazně rozšířen, subarachnoidální prostory symetricky výrazně rozšířené především frontotemporálně.

SPECT mozku 21.9.05: Pokročilá atrofie mozku, změny perfuze parietálně a frontálně oboustranně.

Huntingtonova nemoc

(G10, F02.2 *)

Základní příznaky:

- Plíživý počátek, první dyskinezy mohou dělat dojem tiků (vyluzování různých zvuků, výkřiky).
- Bývají psychotické příznaky, změny osobnosti, bizarnosti v chování – záměna za schizofrenii.
- Poruchy chování – psychomotorický neklid, dráždivost, agresivita. Úpadek pracovního výkonu, denních aktivit.
- Poruchy nálady – deprese, ale také období euforie.
- Dědičnost, genetické vyšetření.

Creutzfeldt-Jakobova choroba

A81.0, F02.1 *

- Nejčastější věk kolem 60 let
- Incidence 1 případ na 1 milion obyvatel
- Průměrná délka onemocnění od začátku příznaků 8 měsíců
- 10% má pomalou formu s trváním od 2 do 10 let
- Charakteristické myoklony, typické EEG
- Nejčastěji se zaměňuje za Alzheimerovu chorobu

Creutzfeldt-Jakobova choroba, dg.vodítka

Klinické příznaky:

- Časně psychiatrické symptomy-deprese, anxieta, apatie, halucinace
- Neurologické symptomy-dysestezie, ataxie, myoklony
- **Nejrychleji progredující demence !!!**
- V terminálním stadiu imobilita, svalová rigidita, mutismus
- Umírají na interkurentní onemocnění

Creutzfeldt-Jakobova choroba, dg.vodítka

- Poruchy paměti 100%
- Behaviorální poruchy 60%
- Poruchy vyšších korových fcí 70%

NEUROLOGICKÉ PŘÍZNAKY:

- Mozečkové příznaky 71%
- Typické EEG
- Myoklony 78%
- Pyramidové příznaky 62%
- Expy sy 56%

J.L.Cummings, 2003

IV. Význam dif.dg. demencí pro praxi

- Neurodegenerativní demence jsou nejčastější, brzy ztrácejí náhled na nemoc –

„Jak vám slouží paměť?“

- Nejčastější je demence u AN, časté jsou demence smíšené, AN s vaskulární složkou, Levy body varianta AN
(G30.8, sekundární dg. F00.2 *)
- Anamnesa CMP nevyklučuje diagnózu AN
- MOŽNOST SYMPTOMATICKÉ TERAPIE KOGNITIVY

Závěry

- Demence s Lewyho tělísky a demence u Parkinsonovy nemoci – zrakové halucinace, fluktuace vědomí, **PARKINSONISMUS** -
- CAVE ANTIPSYCHOTIKA !!!

Častá komorbidita s AN (G30.8, F00.2*),
jsou pak méně vyjádřené typické příznaky

JE MOŽNÁ SYMPTOMATICKÁ TERAPIE KOGNITIVY !!!

- **Frontotemporální demence** – sociální úpadek,
změna osobnosti, vulgarismy, **malhygiena**
(G10, F02.2 *)

Závěry

- **Huntingtonova nemoc – není vzácná, zpočátku může imitovat jiné duševní poruchy (psychózy), nápadné dykinezy, genetická diagnostika (G10, F02.2 *)**
- **Creutzfeldt-Jakobova choroba – Nejrychleji progredující demence !!! neurol.příznaky (A81.0, F02.1 *)**